

ΘΕΜΑ: ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΝΑΝΣΥ ΣΑΚΚΑ

«Καθώς αυτό το κύμα των αναμνήσεων ρέει, η πόλη το απορροφά σαν σπόγγος και επεκτείνεται. Μία σημερινή περιγραφή της Ζαΐρα ουσιαστικά περικλείει όλο το παρελθόν της. Η πόλη λοιπόν, δεν μας λέει το παρελθόν της αλλά το περιέχει, όπως η παλάμη της γραμμές της, μιας και είναι γραμμένο στις γωνιές των δρόμων, στις σιδεριές των παραθύρων, στις κουπαστές των σκαλοπατιών.....»¹

Το παραπάνω απόσπασμα αποτελεί μία εισαγωγή σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα, το οποίο είναι άμεσα συσχετισμένο με τη διαδικασία αποκατάστασης και επανάχρησης παλαιών κελυφών, αυτό του διπλού **χρόνου και χώρου**, ή πιο συγκεκριμένα **μνήμης και πόλης**. Ο **Kevin Lynch** χαρακτηριστικά αναφέρει, ότι η πόλη αποτελεί χωροκατασκευή μεγάλης κλίμακας –ανάλογη με κάθε αρχιτεκτονική δημιουργία-, η οποία όμως δύναται να γίνει πραγματικά αντιληπτή, μόνο με τη μεσολάβηση χρονικών διαστημάτων σημαντικού εύρους. Αντίστοιχα, ο **Gastone Bachelard** αποδίδει στο χώρο την ιδιότητα του συσσωρευτή συμπυκνωμένου χρόνου. Στην προκειμένη περίπτωση, θα μας απασχολήσει η αποκατάσταση και επανάχρηση παλαιών κελυφών, ιδωμένη υπό το πρίσμα της διαδικασίας διατήρησης της μνήμης, φορέα της οποίας αποτελεί ο αστικός ιστός.

Καταρχήν, οφείλουμε να διευκρινίσουμε τα πλαίσια μέσα στα οποία η πόλη νοείται φορέας μνήμης, με ποιους τρόπους οι συγκεκριμένες μνήμες αποκαλύπτονται και επηρεάζουν το ανθρώπινο δυναμικό που βιώνει την πόλη και τέλος ποιες είναι οι πιθανές αντιδράσεις απέναντι στις τελευταίες. Αδιαμφισβήτητα, **το αστικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από εξαιρετική πολυπλοκότητα**, την οποία θα μπορούσαμε ίσως να εκφράσουμε παραθέτοντας απλά ζεύγη αντιθετικών στοιχείων, τα οποία συνυπάρχουν και διαμορφώνουν την εικόνα της πόλης, όπως **χτισμένο-άχτιστο, φυσικό-τεχνητό, παλιό-σύγχρονο, ιδιωτικό-δημόσιο, ακμάζον-παρακμάζον**. Η προαναφερθείσα πολυπαραμετρικότητα καθίσταται εντονότερη με την

¹ Ελεύθερη μετάφραση αποσπάσματος του βιβλίου "Invisible cities", του Italo Calvino. [Harcourt Brace and Company, New York 1974, σελ. 10/11].

εισαγωγή της έννοιας του χρόνου, καθώς η τελευταία είναι άρρηκτα δεμένη με την έννοια της διαρκούς μεταβολής.

Η πιο απλοποιημένη –παρόλα αυτά ιδιαίτερα αυξημένης σημασίας- μορφή μνήμης, της οποίας φορέα αποτελεί το αστικό περιβάλλον, είναι η αποκαλούμενη **ατομική μνήμη**. Κάθε μεμονωμένο άτομο, το οποίο κινείται και βιώνει την πόλη, αναπόφευκτα δημιουργεί συνειρμούς και συναισθηματικούς δεσμούς με συγκεκριμένες «γωνιές» της τελευταίας, οι οποίοι τελικά οδηγούν στην οικειοποίηση και κατ' ουσία ένταξη του ατόμου στο ευρύτερο περιβάλλον του. Η κατάσταση που μόλις περιγράψαμε, παρουσιάζει αναλογία με αυτή, την οποία ο χρήστης βιώνει στο χώρο κατοικίας του, όπου έχει τη δυνατότητα να αναπτύσσεται και να αναδιπλώνεται κατά βούληση, πλαισιωμένος από αξίες όπως αυτή της άνεσης, της οικειότητας, της ασφάλειας και της ελευθερίας έκφρασης.

Περνώντας σε άλλο επίπεδο προσέγγισης του θέματος και καθώς η σύλληψη της έννοιας της πόλης αποτελεί τον κατ' εξοχήν εκφραστή του κοινωνικού χαρακτήρα του ανθρωπίνου είδους, οφείλουμε να αναφερθούμε στην έννοια της **συλλογικής μνήμης**. Η πόλη μέσω της δομής της –οργάνωση του δικτύου κυκλοφορίας, σχέση δομημένου-ελεύθερου χώρου-, αλλά και των μεμονωμένων κελυφών της, είτε τα τελευταία αποτελούν μνημεία, είτε όχι, καθίσταται άμεσος εκφραστής του κοινού παρελθόντος του κοινωνικού συνόλου που τη βιώνει, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα σε σημαντικό βαθμό και την παροντική συμπεριφορά του.

Γενικότερα θα μπορούσαμε να πούμε, ότι **ο αστικός χώρος αποτελεί** εκτός από φορέα μνήμης, **φορέα μηνυμάτων και αντιλήψεων**. Σε μία πληθώρα περιπτώσεων, κατά την αρχαιότητα και σύμφωνα με τις διαφορετικές πολιτιστικές αντιλήψεις, υπήρξαν παραδείγματα πόλεων, η οργάνωση των οποίων παρέπεμπε στην παρουσία των θείων δυνάμεων, σε μυθολογικά στοιχεία, ή ακόμη αποτελούσε απεικόνιση του κόσμου, όπως εκείνος τότε ήταν αντιληπτός. Βέβαια, στο σημείο αυτό οφείλουμε να υπογραμμίσουμε, ότι τα κίνητρα της συγκεκριμένης αντιμετώπισης δεν είναι πάντα αθώα. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε τις Δυτικοευρωπαϊκές πρωτεύουσες, από την περίοδο της ακμής του Baroque μέχρι το Διαφωτισμό, η δομή των οποίων υπογράμμιζε ξεκάθαρα την πολιτική

ισχύ των κρατούντων –στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε με μνήμη όχι του παρελθόντος, αλλά του παρόντος.

Μέχρι στιγμής έχει γίνει εμφανές, ότι ο δομημένος χώρος αποτελεί φορέα μνημών και ιδεολογικών αντιλήψεων. Όμως αυτό το οποίο μας ενδιαφέρει κυρίως, είναι να εντοπίσουμε σε ποιο σημείο έγκειται η σημαντικότητα του συγκεκριμένου ρόλου, παίρνοντας ως αφετηρία τη διαδικασία αποκατάστασης και επανάχρησης των παλαιών κελυφών. Καταρχήν, **η συνύπαρξη παλαιών –διαφόρων περιόδων- και σύγχρονων κελυφών συμβάλει ουσιαστικά στη δημιουργία ενός αστικού περιβάλλοντος χαρακτηριζόμενου από ποικιλομορφία, όσον αφορά τόσο στα εκφραστικά μέσα, όσο και σε νοηματικό περιεχόμενο.** Το γεγονός αυτό είναι καθοριστικής σημασίας για την ποιότητα του δομημένου χώρου, καθώς η έννοια της ποικιλομορφίας εισάγει την **έννοια του πολυσήμαντου** και κατά συνέπεια πέρα από το **αυξημένο αισθητικό ενδιαφέρον**, το οποίο δημιουργείται, επιτυγχάνεται τόσο η **διεύρυνση**, όσο και η **εμβάθυνση της διαλεκτικής σχέσης χρήστη-περιβάλλοντος.**

Από την άλλη μεριά, η διατήρηση παλαιών κτιρίων αποτελεί κατ' ουσία **πηγή ιστορικής γνώσης**, καθώς μέσα από την παρατήρηση και αναβίωση χώρων μιας περασμένης εποχής, είναι δυνατό να συλλεχθούν σημαντικού αριθμού και ποιότητας πληροφορίες, οι οποίες αφορούν προγενέστερες αντιλήψεις, τεχνοτροπίες, στάσεις ζωής και που ασφαλώς μπορούν να είναι ιδιαίτερα χρήσιμες, όχι μόνο ως ιστορική γνώση, αλλά και ως καθοδήγηση για το μέλλον. Το σημείο το οποίο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, αναφορικά με τις επαναχρήσεις κελυφών, είναι το **πέραςμα τμήματος του παρελθόντος στο παρόν** και μάλιστα όχι με στατικό τρόπο, καθώς λαμβάνει χώρα ανάμιξη παρελθοντικών και παροντικών στοιχείων δημιουργώντας μια ολότελα ξεχωριστή κατάσταση.

Το παρελθόν είναι σχεδόν πάντα γοητευτικό και μάλιστα όσο πιο μακριά από τον παρατηρητή βρίσκεται, τόσο αυξάνεται η γοητεία του. Αποκτά σχεδόν μυστικιστικό χαρακτήρα. Ίσως γιατί δημιουργεί ταυτόχρονα μία **αίσθηση ασάφειας και ασφάλειας** –παρόλο που το τελευταίο ακούγεται αντιφατικό. Ασάφειας γιατί μπαίνουμε στη διαδικασία μιας εγκεφαλικής αναβίωσης του παρελθόντος, χωρίς να μπορούμε κατ' ουσία να το συλλάβουμε, βιώνοντας κατά κάποιο τρόπο μια κατάσταση εικονικής

πραγματικότητας. Ασφάλειας γιατί το παρελθόν είναι συνώνυμο των ήδη βιωμένων εμπειριών –έστω και αν οι τελευταίες δεν είναι ατομικές- και κατά συνέπεια δεν προκαλεί την ένταση και την αβεβαιότητα του μέλλοντος. Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα, ότι τα αποκατεστημένα κελύφη παλαιότερων χρονικών περιόδων ασκούν γοητεία στο χρήστη ή τον παρατηρητή λόγω της ηλικίας τους, έστω και αν τα τελευταία δεν εκφράζουν απόλυτα τις αισθητικές του προτιμήσεις.

Πέρα από τη γοητεία την οποία ασκεί το παρελθόν, όπως έχουμε ήδη προαναφέρει, υπάρχει και μία επιπλέον ισχυρή σχέση ανάμεσα στο ανθρώπινο είδος και την έννοια του παρελθόντος, άμεσα συσχετισμένη με τη διαδικασία διαιώνισης του είδους. Εάν εξετάσουμε το θέμα είτε σε ατομικό, είτε σε συλλογικό επίπεδο, **ο άνθρωπος επιθυμεί να νιώθει συνδεδεμένος με τους προγόνους του, να νιώθει τόσο ως συνέχεια, όσο και ως αρχή.** Ένα οικιστικό περιβάλλον, το οποίο συμπεριλαμβάνει έργα προγενέστερων εποχών, ουσιαστικά αποτελεί απεικόνιση αυτής της πορείας και κατά συνέπεια καθίσταται επιθυμητή. Επιπλέον, μέσα από τη διαδικασία σύνδεσης του ατόμου ή του συνόλου με την ιστορία του, επιτυγχάνεται η **διαμόρφωση της ατομικής ή συλλογικής ταυτότητας** του αντίστοιχα, γεγονός το οποίο αναμφίβολα –εάν φυσικά δεν φτάνουμε σε ακρότητες- έχει ως αποτέλεσμα την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνικής ομάδας.

Με τα όσα έχουμε επισημάνει μέχρι στιγμής μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι η διατήρηση της επαφής μας με το παρελθόν, μέσω της αποκατάστασης και επανάχρησης παλαιών κελυφών, αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική διαδικασία. Βέβαια, στο σημείο αυτό τίθενται ζητήματα αυξημένης σημασίας, όπως το τι διατηρούμε, πως το διατηρούμε και με τι κόστος –όχι απαραίτητα οικονομικό, αλλά και κοινωνικό. Προκειμένου να αποσαφηνιστεί το προαναφερόμενο κοινωνικό κόστος, αξίζει να αναφέρουμε ένα χαρακτηριστικό και μάλλον ακραίο παράδειγμα διατήρησης ιστορικής μνήμης, αυτό της ανασκαφής της Αρχαίας Αγοράς των Αθηνών. Όταν ξεκίνησε η συγκεκριμένη ανασκαφή το 1931 η περιοχή ήταν πλήρως οργανωμένη ως περιοχή κατοικίας, ήδη από το 1833. Προκειμένης λοιπόν της αποκάλυψης των ιστορικών αυτών μνημείων, οι κάτοικοι έπρεπε να απομακρυνθούν και οι οικίες τους να κατεδαφιστούν.

Η αποκατάσταση παλαιών κελυφών αποτελεί εξαιρετικά απαιτητική διαδικασία, καθώς οφείλεται να λαμβάνεται υπόψη μία πληθώρα παραμέτρων. Εάν παραδείγματος χάριν μιλάμε για πλήρη αποκατάσταση της αρχικής μορφής του κελύφους, τότε η ύπαρξη βαθιάς ιστορικής γνώσης από τη μεριά των μελετητών είναι προαπαιτούμενη για την επιτυχία του εγχειρήματος, καθώς σε αντίθετη περίπτωση είναι δυνατό να έχουμε σημαντικές αποκλίσεις από την πραγματική φιλοσοφία της αρχικής κατασκευής. Από την άλλη μεριά, η περίπτωση διατήρησης τμημάτων της αρχικής κατασκευής, σε συνδυασμό με την εισαγωγή σύγχρονων στοιχείων, απαιτεί ιδιαίτερα λεπτούς χειρισμούς, όντας όμως σε θέση να δώσει εξαιρετικά αισθητικά αποτελέσματα.

Ολοκληρώνοντας θα μπορούσαμε να πούμε, ότι η όλη ουσία της διαδικασίας διατήρησης της ιστορικής μνήμης, μέσω της αποκατάστασης παλαιών κελυφών –και όχι μόνο-, δεν περιορίζεται απλά σε μία διαδικασία «ξεδιαλέγματος» του τι προστατεύουμε, τι εξαφανίζουμε, ή τι αφήνουμε να εξαφανιστεί. **Το ενδιαφέρον των ειδικών θα πρέπει κυρίως να εστιαστεί στον προσδιορισμό, τόσο της επιθυμητής εικόνας όσο και του περιεχομένου του αστικού περιβάλλοντος, τα οποία κατ' ουσία καθορίζονται από τα διατιθέμενα μέσα.** Ο απώτερος στόχος του συνόλου των διαδικασιών που προαναφέραμε, οφείλει να είναι η δημιουργία αστικών ιστών ικανών πραγματικά να κατοικηθούν, η οποία δύναται να πραγματοποιηθεί μέσω της σωστής διαχείρισης των διατιθέμενων μέσων.

Πέρα όμως από τα όσα μέχρι στιγμής αναφέραμε, τα οποία αφορούν μία θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος των αποκαταστάσεων των παλαιών κελυφών, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ορισμένα σημεία, τα οποία σχετίζονται με την υλοποίηση της όποιας αποκατάστασης, σε τεχνικό επίπεδο πλέον. Τις περισσότερες φορές το υπό αποκατάσταση κτίριο έχει παραμείνει, για σημαντικού εύρους χρονικά διαστήματα ασυντήρητο, γεγονός το οποίο υποδηλώνει την παρουσία φθορών, είτε λόγω γήρανσης ή αστοχίας τμήματος της κατασκευής, είτε λόγω εξωγενών παραγόντων, όπως παραδείγματος χάριν ενός σεισμού. Χαρακτηριστικά παραθέτουμε τις συνήθεις βλάβες, οι οποίες απαντώνται στα εν λόγω κτίρια: **Ρηγματώσεις – διάβρωση - αποκόλληση επιχρισμάτων, διάβρωση συνδετικού κονιάματος τοιχοποιίας, αποσάθρωση βασικού υλικού τοιχοποιίας, ρηγματώσεις - αποκόλληση παρειών – κατακόρυφες υποχωρήσεις – εκτροπή από την**

κατακόρυφο της τοιχοποιίας, μετατόπιση – καθίζηση – ολίσθηση – διαρροή – στροφή των θεμελίων, καθώς και αστοχίες στα δάπεδα και τις στέγες.

Το είδος των επεμβάσεων, προκειμένης της αποκατάστασης του κελύφους, ποικίλει ανάλογα τη φύση, την προέλευση και την έκταση των βλαβών, διαμορφώνοντας παρόλα αυτά τρεις βασικές κατηγορίες. Την **απλή αποκατάσταση**, η οποία συνεπάγεται την ενίσχυση ή αντικατάσταση είτε υλικού, είτε δομικού στοιχείου, με άλλο ίδια φύσης και συμπεριφοράς, την **αντικατάσταση**, επίσης υλικού ή στοιχείου, με σύγχρονο αυξημένης αντοχής και τέλος την **αποκατάσταση ισορροπίας** της κατασκευής, η οποία πραγματοποιείται με ανακατανομή των φορτίων και των ασκούμενων ωθήσεων.

Όσον αφορά στην τελευταία περίπτωση, επιγραμματικά μπορούμε να αναφέρουμε τους χαρακτηριστικούς τρόπους αντιμετώπισης της αστοχίας ενός τοίχου, ο οποίος έχει αποκλίνει από την κατακόρυφο. Έχουμε τη δυνατότητα, **είτε να επαναφέρουμε το στοιχείο στην αρχική του θέση, μέσω σταδιακών ωθήσεων ή έλξεων** και τελικά να το σταθεροποιήσουμε μέσω περιμετρικού δεσίματος με chainage –διαδικασία η οποία εγκυμονεί αυξημένους κινδύνους αστοχίας, τόσο του συγκεκριμένου στοιχείου, όσο και του συνόλου της κατασκευής-, **είτε να το ενισχύσουμε δημιουργώντας μία νέα εξισορρόπηση των ασκούμενων δυνάμεων**, μέσω της κατασκευής **αντηρίδων, της τοποθέτησης ελκυστήρων, ή της προσθήκης επιπλέον φορτίου στην κορυφή του.**

Μικρές αποκλίσεις των τοίχων λόγω εσωτερικών πιέσεων στη στέψη της κατασκευής, χαρακτηρίζονται από επικινδυνότητα, παρόλα αυτά η αντιμετώπισή τους είναι σχετικά απλή. Υπάρχουν αρκετές εναλλακτικές λύσεις για την πραγματοποίηση του δεσίματός της και κατά συνέπεια της εξασφάλισης της ικανοποιητικής στατικής λειτουργίας της. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τη **διαμόρφωση περιμετρικού chainage, της κατασκευής δοκών προεντεταμένου σκυροδέματος, της τοποθέτησης μεταλλικών περιμετρικών ελκυστήρων ή ελκυστήρων –μεταλλικών, ξύλινων- οι οποίοι ενσωματώνονται στη λιθοδομή και τέλος της κατασκευής εξωτερικού σκελετού από οπλισμένο σκυρόδεμα.**

Η αποδιοργάνωση της τοιχοποιίας, είτε λόγω κακοτεχνιών, είτε λόγω μειωμένης ποιότητας των χρησιμοποιούμενων κονιαμάτων, είναι σύνηθες φαινόμενο. **Κλασσική μέθοδο στερεοποίησης της λιθοδομής αποτελεί η έκχυση ειδικά επιλεγμένων κονιαμάτων ή ρητινών**, με φορά από τη βάση της τοιχοποιίας προς τη στέψη της . Αναλυτικότερα, πραγματοποιείται εις βάθος καθαρισμός των αρμών, τοποθέτηση εγκάρσιων μεταλλικών ράβδων - ανά μέτρο- σε όλο το μήκος της περιοχής επέμβασης, σφράγισμα των αρμών με υλικό το οποίο δύναται να αποπλυθεί –αφήνεται δίοδος απορροής στη βάση του στοιχείου-, εισαγωγή νερού με χαμηλή πίεση από τη στέψη της τοιχοποιίας –προκειμένης της απόπλυσης του εσωτερικού της-, έκχυση υδαρούς κονιάματος, απόπλυση των αρμών και τέλος αρμολόγημα. Επίσης, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε μία ακόμη τεχνική ενίσχυσης των καταπονημένων λιθοδομών, η οποία μάλιστα είναι αρκετά διαδεδομένη, αυτή της **κατασκευής μανδύα εκτοξευόμενου σκυροδέματος** –gunite. Στην προκειμένη περίπτωση, η τοιχοποιία επενδύεται, είτε από τη μία, είτε και από τις δύο παρειές, με τοιχείο σκυροδέματος, το οποίο θεμελιώνεται ανεξάρτητα, καθώς αφενός **συγκρατεί την αποδιοργανωμένη λιθοδομή** και αφετέρου **παραλαμβάνει τα φορτία και τις ωθήσεις της** –καθίσταται στην ουσία φέρον στοιχείο. Η διαδικασία που ακολουθείται περιλαμβάνει τον καθαρισμό των αρμών με αμμοβολή –προκειμένης της ικανοποιητικότερης πρόσφυσης του νέου υλικού-, τη διάνοιξη φωλεών στην επιφάνεια της τοιχοποιίας –για τους ίδιους λόγους-, την τοποθέτηση πλέγματος οπλισμού και βλήτρων –τα τελευταία πακτώνονται στην επιφάνεια επέμβασης- και τέλος την εκτόξευση με αντλία του σκυροδέματος.

Όσον αφορά τώρα στην αποκατάσταση της ικανοποιητικής λειτουργίας των θεμελίων, η οποία αποτελεί ιδιαίτερα κρίσιμη και αυξημένου βαθμού δυσκολίας διαδικασία, εκτελούνται αντίστοιχες με τις προαναφερθείσες εργασίες. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε, ότι στην περίπτωση όπου υπάρχει **κίνδυνος ολίσθησης του θεμελίου** λόγω της μη οριζοντιότητας της επιφάνειας θεμελίωσης, **κατασκευάζεται αντηρίδα, δράσης αντίρροπης της φοράς ολίσθησης**, ενώ αντίστοιχα όπου υπάρχει **κίνδυνος διαρροής του θεμελίου** συνιστάται ο αμφίπλευρος –αν το τελευταίο είναι εφικτό- **εγκιβωτισμός του σε στοιχείο οπλισμένου σκυροδέματος**. Επιπλέον, η **διάβρωση του συνδετικού κονιάματος** του

θεμελίου αποτελεί συνήθη φθορά, γεγονός το οποίο αντιμετωπίζεται με **απόπλυση του εσωτερικού του θεμελίου και έκχυση κατάλληλων κονιαμάτων** –παραδείγματος χάριν, στεγανοποιητικά μάζας, ρητίνες. Η συγκεκριμένη μέθοδος είναι σκόπιμο να εφαρμόζεται παράλληλα με τη διάνοιξη τάφρου αποστράγγισης των υδάτων, ούτως ώστε να περιορίζεται το ποσοστό της υπάρχουσας υγρασίας. Τέλος, οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι **στις περιπτώσεις ανακατασκευής του προβληματικού θεμελίου**, είναι απαραίτητο **μεταξύ του νέου και του παλαιού τμήματος** της κατασκευής, να **παρεμβάλλεται χυτό υλικό**, προκειμένης της βελτιστοποίησης της συνεργασίας των τελευταίων.

Ολοκληρώνοντας τη σύντομη αυτή αναφορά στις διάφορες μεθόδους αποκατάστασης των πληγέντων τμημάτων παλαιών κατασκευών, θα ήταν σκόπιμο να σημειώσουμε τις πιθανές αντιδράσεις μας, απέναντι σε προβληματικές στέγες και πατώματα. Υπάρχει λοιπόν η δυνατότητα, είτε να αντικαταστήσουμε τα επιβαρημένα από την πάροδο του χρόνου μέρη με νέα, ίδιας υφολογίας και φιλοσοφίας, είτε αντίστοιχα με νέα, εντελώς διαφοροποιημένου χαρακτήρα –το τελευταίο απαιτεί ιδιαίτερη επιμέλεια, καθώς οι κίνδυνοι κακής συνεργασίας μεταξύ παλαιών και σύγχρονων μερών παρουσιάζονται αυξημένοι. Το βασικό κριτήριο που οφείλουμε να έχουμε κατά νου είναι **η διατήρηση της διαφραγματικής λειτουργίας των οριζόντιων επιπέδων της κατασκευής** –πατώματα, στέγες-, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η χαρακτηριζόμενη από συνοχή λειτουργία της τελευταίας.